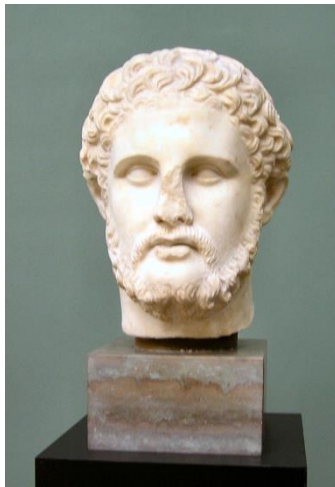

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Γ' Ο ΜΑΚΕΔΩΝ

Η

Ο ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ (356 π.Χ – 323 π.Χ.)

1. Οι γονείς

Φίλιππος ο Β΄ : Ένας όμορφος, αθλητικός, φιλόδοξος 25χρονος νέος, οπαδός της αθηναϊκής κουλτούρας. Ταυτόχρονα όμως, ένας τραχύς ορεσίβιος και μεγάλος πότης.

Ολυμπιάδα: Η 19χρονη κόρη του Νεοπτόλεμου Α΄ από την Ήπειρο, μια φλογερή γυναίκα που έπαιρνε μέρος σε μυστικές τελετές λατρείας του Διονύσου και του Ορφέα. Μυημένη στα Καβείρια Μυστήρια.

Την ημέρα που γεννήθηκε ο Αλέξανδρος άρπαξε φωτιά ο ναός της Άρτεμης στην Έφεσο. Οι ιερείς που βρίσκονταν εκεί θεώρησαν το γεγονός πολύ κακό σημάδι. Χτυπούσαν το πρόσωπό τους λέγοντας ότι εκείνη η μέρα (θα) έφερνε μια μεγάλη καταστροφή για την Ασία.

2. Η νεότητα του πρίγκιπα: 349-340 π.Χ.

Μεταξύ 7-16 ετών, ο Αλέξανδρος επιδεικνύει αλαζονική ευφυΐα και έρχεται σε σύγκρουση με τον πατέρα του. Παρά το βίαιο και νευρικό χαρακτήρα του, χαρακτηρίζεται από μεγάλη αυτοκυριαρχία και αυτοπειθαρχία. Η φιλοδοξία του συμβαδίζει πάντα με μεγαλοψυχία, σε αντίθεση με τον Φίλιππο που ήταν ματαιόδοξος.

Εν απουσία του πατέρα του, υποδέχεται μια αντιπροσωπία Περσών. Είναι η πρώτη συνάντηση με τους μελλοντικούς εχθρούς! Τους περιποιείται και συζητά μαζί τους θέματα κάθε άλλο παρά παιδικού ενδιαφέροντος. Ρωτάει για τις εκεί αποστάσεις και για τις συνήθειες του Μεγάλου Βασιλέα. Οι Πέρσες φεύγουν εντυπωσιασμένοι και σκέφτονται ότι αυτά που είχαν ακούσει για τον Φίλιππο δεν ήταν τίποτα μπροστά σε αυτά που είδαν από τον γιο του. Λέγεται ότι κάθε

φορά που ο Αλέξανδρος μάθαινε για την κατάκτηση μιας πόλης από τον πατέρα του, θύμωνε γιατί δεν θα έμενε τίποτε γι αυτόν...

3. Οι δάσκαλοί του

Σε ηλικία 7 ετών, βγαίνει από τον γυναικωνίτη όπου τον φρόντιζε η Λανίκη, αδελφή του φίλου του, του Κλείτου του Μέλανα. Την εκπαίδευσή του αναλαμβάνει τώρα ο αυστηρός Λεωνίδας, συγγενής της Ολυμπιάδας. Του διδάσκει πώς να αντέχει την κούραση και να υπομένει τις στερήσεις. Ο Αλέξανδρος μαθαίνει να πετάει ως άχρηστο το πολυτελές.

Ο παιδαγωγός Λυσίμαχος του διδάσκει πάλη, μουσική, ποίηση, γραφή και αριθμητική και του «αποκαλύπτει» την Ιλιάδα. Έκτοτε, ο Αχιλλέας γίνεται ο ήρωας του.

Από 13-20 ετών, ακολουθεί, μαζί με τον Ηφαιστίωνα, την διδασκαλία του σαραντάχρονου Αριστοτέλη. Οι δύο νέοι διδάσκονται τα έργα των μεγάλων τραγικών ποιητών, του Πίνδαρου και βέβαια τα ομηρικά έπη. Μυούνται στη φιλοσοφία και στις φυσικές επιστήμες.

4. Η τιθάσευση του Βουκεφάλα, 340 π.Χ

Όταν ο Αλέξανδρος είδε για πρώτη φορά τον Βουκεφάλα ήταν 16 χρονών. Την ίδια ηλικία είχε και το άλογο που προτάθηκε στον πατέρα του για 13 τάλαντα. Αρχικά, κανείς δεν μπορούσε να ηρεμήσει τον Βουκεφάλα, οπότε ο Φίλιππος διέταξε να το πάρουν πίσω. Ο Αλέξανδρος αντέδρασε μουρμουρίζοντας και στοιχημάτισε ότι αυτός θα καταφέρει να το τιθασέψει. Όταν όντως το κατάφερε, ο Φίλιππος του είπε: «Παιδί μου, ψάξε για ένα βασίλειο στο μέγεθός σου. Η Μακεδονία είναι πολύ μικρή για σένα».

Ο Βουκεφάλας θα συνοδεύσει τον Αλέξανδρο σε όλες τις νικηφόρες μάχες του και θα πεθάνει, τον Μάιο του 326 π.Χ, σε ηλικία 30 ετών. Σε όλη του τη ζωή, το άλογο δεν ανέχθηκε κανέναν αναβάτη εκτός από τον Αλέξανδρο, ο οποίος τον έκλαψε σαν φίλο και τον τίμησε, δίνοντας το όνομά του σε μια πόλη στις όχθες του ποταμού Υδάσπη.

5. Το βάπτισμα του σιδήρου, 340-338 π.Χ.

Σε ηλικία 16 ετών, ενώ ο πατέρας του απουσίαζε σε εκστρατεία στο Βυζάντιο, ο Αλέξανδρος αντιμετώπισε και υπόταξε τους Μαίδες. Λίγο αργότερα, θα ξεχωρίσει ανάμεσα σε 32.000 Μακεδόνες που έρχονται αντιμέτωποι με τους Αθηναίους και τους συμμάχους τους, στη μάχη της Χαιρώνειας.

6. Ίντριγκες και γάμοι στο βασίλειο της Μακεδονίας

Ο Φίλιππος στα 45 του, αν και είναι κουτσός, μονόφθαλμος και με ανάπηρο χέρι, παντρεύεται τη νεαρή Κλεοπάτρα, ανεψιά του Αττάλου. Οι απιστίες του Φιλίππου προκαλούν την έκρηξη της ζήλειας και του φθόνου της Ολυμπιάδας. Ο νεαρός Αλέξανδρος παίρνει το μέρος της μητέρας του.

Ο Άτταλος, κατά την τελετή του γάμου της ανενήλικής του με τον Φίλιππο, προκαλεί τον Αλέξανδρο, ευχόμενος στους νεόνυμφους να αποκτήσουν έναν νόμιμο διάδοχο για το βασίλειό τους. Ο Αλέξανδρος κατανοεί το υπονοούμενο και εκσφενδονίζει ένα ποτήρι στο κεφάλι του Αττάλου. Ο Φίλιππος θυμώνει και ορμά με το σπαθί του να σκοτώσει τον Αλέξανδρο. Χάνει όμως τα βήματά του επειδή είναι μεθυσμένος, παραπαίει και πέφτει. Ο Αλέξανδρος βροντοφωνάζει σαρκαστικά: « Ορίστε φίλοι μου, ο άνδρας που ετοιμάζεται να περάσει από την Ευρώπη στην Ασία, περνώντας από το ένα το ένα κρεβάτι στο άλλο, κουτρουβάλησε!» Μετά από αυτό το συμβάν, ο Αλέξανδρος στέλνει τη μητέρα του στην Ήπειρο και αποσύρεται στην Ιλλυρία. Θα επιστρέψει αργότερα από εκεί όταν του το ζητήσει ο Φίλιππος, ύστερα από παραίνεση του Δημήτρατου.

7. Η δολοφονία του Φιλίππου, 336 π.Χ.

Το 336 π.Χ., οι γονείς του Αλέξανδρου συμβιβάζονται μεταξύ τους εξαιτίας της πίεσης του γιου τους και των υπηκόων τους. Η Ολυμπιάδα επιστρέφει μαζί με τον γιο της στην Πέλλα με αφορμή τον γάμο της κόρης τους Κλεοπάτρας με τον Αλέξανδρο, αδελφό της Ολυμπιάδας και βασιλιά της Ηπείρου. Καθώς ο Φίλιππος πηγαίνει στο θέατρο για να παρακολουθήσει τους αγώνες που γίνονται στη γιορτή του γάμου, δολοφονείται από το νεαρό Πausanias. Οι πιθανοί λόγοι ήταν δύο.

1. Ο Πausanias ήθελε να εκδικηθεί τον βιασμό που υπέστη από τον Άτταλο και τους φίλους του επειδή αυτοί δεν τιμωρήθηκαν ποτέ από τον Φίλιππο.
2. Ύστερα από προτροπή της Ολυμπιάδας. Άλλωστε μετά από μερικές ημέρες αυτή έκαψε το σώμα του Πausanias πάνω στις στάχτες του άντρα της και αφιέρωσε το μαχαίρι με το οποίο είχε γίνει ο φόνος στον θεό Απόλλωνα. Σαν να ήθελε να δείξει σε όλους, ότι ο θάνατος του Φιλίππου ήταν δικό της έργο.

8. Οι πρώτες πράξεις και ο δρόμος για την Ασία

Το φθινόπωρο, ο 20χρονος Αλέξανδρος αναλαμβάνει πια επίσημα την εξουσία. Τιμωρεί τον δολοφόνο του πατέρα του, κάνει δηλώσεις στο λαό και κερδίζει την εύνοια του, εκπαιδεύει πολύ καλά τους στρατιωτικούς και σκοτώνει τον Άτταλο. Εγκαθιστά ειρήνη στην βόρεια Ευρώπη και καταστρέφει τη Θήβα επειδή παίζει διπλό παιχνίδι με τους Αθηναίους και τους Πέρσες. Στη συνέχεια, επιστρέφει στην Μακεδονία και ετοιμάζεται με τους στρατηγούς του για το πέρασμα στην Ασία. Ορίζει ως αντιβασιλέα, κατά την απουσία του, τον Αντίπατρο και ξεκινάει την εκστρατεία του, αφού πρώτα θυσιάσει για εννιά μέρες στον Δία και στις Μούσες. Μαζί του ξεκινούν 60 στρατιωτικά καράβια, 30.000 οπλίτες και 4.500 ιππείς. Πίσω, με τον Αντίπατρο, απομένουν 12.000 οπλίτες και 1.500 ιππείς. Οι θεοί είναι με το μέρος του Αλέξανδρου και οι οίωνοι ευνοϊκοί.

9. Η μάχη στο Γρανικό ποταμό, Μάιος του 334 π.Χ.

Είναι η πρώτη μεγάλη αναμέτρηση. Ο Αλέξανδρος διαθέτει συνολικά 40.000 οπλίτες και 5.000 ιππείς. Από την άλλη μεριά, ο περσικός στρατός, χωρίς τον Μεγάλο Βασιλέα Δαρείο, έχει

υπερβολική αυτοπεποίθηση αλλά καμία συνοχή. Η μάχη αποδεικνύεται άγρια. Από τους Μακεδόνες κατά την πρώτη επίθεση σκοτώθηκαν είκοσι πέντε άτομα. Ο Αλέξανδρος ανέθεσε στον Λύσιππο, τον μόνο γλύπτη που είχε δικαίωμα να κάνει το πορτρέτο του, χάλκινες προτομές για τους 25 νεκρούς της πρώτης επίθεσης, οι οποίες στήθηκαν στο Δίο. Ο Αλέξανδρος τίμησε όμως και τους επόμενους νεκρούς, θάβοντάς τους με τα όπλα τους και άλλα κτερίσματα. Απάλλαξε τους γονείς και τα παιδιά τους που βρίσκονταν στην πατρίδα, από φόρους και από άλλες προσωπικές υπηρεσίες. Επισκέφτηκε όλους τους πληγωμένους, εξέτασε τα τραύματά τους και τους άφησε να του διηγηθούν τα κατορθώματά τους και να υπερηφανευτούν για αυτά. Έθαψε ακόμα τους αρχηγούς των Περσών και τους έλληνες μισθοφόρους, που πολέμησαν στο πλευρό των βαρβάρων. Όσους απ' αυτούς συνέλαβε, τους έστειλε αλυσοδεμένους στη Μακεδονία σε καταναγκαστικά έργα, γιατί, αν και Έλληνες, παραβίασαν τις κοινές αποφάσεις των Ελλήνων και πολέμησαν στο πλευρό των βαρβάρων. Έστειλε ακόμα στην Αθήνα, ως αφιέρωμα στην Ακρόπολη, τριακόσιες περσικές πανοπλίες με το παρακάτω επίγραμμα: *«Αλέξανδρος ο Φιλίππου και οι Έλληνες πλην Λακεδαιμονίων από των βαρβάρων των την Ασία κατοικούντων»*.

10 . Ο Γόρδιος δεσμός, χειμώνας του 334-άνοιξη του 333 π.Χ.

Με υψηλό το ηθικό ύστερα από τη νίκη στο Γρανικό ποταμό, ο Αλέξανδρος καταλαμβάνει μερικές ελληνικές πόλεις της Μικράς Ασίας (Εφεσο, Μίλητο, Αλικαρνασσό). Στη συνέχεια κατευθύνεται προς τη βόρεια Ανατολία για να ξεχειμωνιάσει στο Γόρδιον. Φτάνοντας εκεί, επισκέπτεται την ακρόπολη όπου βρίσκεται το ανάκτορο του Γορδίου και του γιου του Μίδα, για να δει το άρμα με τον περίφημο δεσμό του που είχε αφιερωθεί στον Δία. Σύμφωνα με την παράδοση, όποιος έλυνε τον Γόρδιο δεσμό, θα κυριαρχούσε στην Ασία. Ο ζυγός του άρματος ήταν δεμένος με φλοιό κρανιάς και ο δεσμός ήταν τόσο περίπλοκος, ώστε δεν διακρινόταν πουθενά η αρχή του. Ο Αλέξανδρος εξέτασε τον δεσμό και τον έλυσε εύκολα. Το πώς τον έλυσε παραμένει μυστήριο. Η επικρατούσα άποψη υποστηρίζει ότι έκοψε τον δεσμό με το σπαθί του αλλά αυτό θεωρείται απίθανο. Ο Αριστόβουλος που ήταν μάλλον αυτόπτης μάρτυρας, αναφέρει ότι έλυσε τον δεσμό αφαιρώντας τον πύρο που συγκρατούσε το τιμόνι και τον ζυγό.

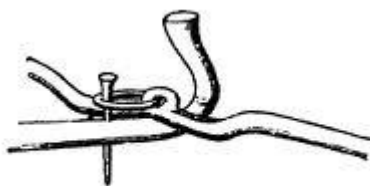

Fig. 52. — Le joug et le timon réunis.

11.Ο Δαρείος και η μάχη στην Ισσό, 333 π.Χ.

Ο Δαρείος ο Γ' ο Κοδομανός, τελευταίος εκπρόσωπος της δυναστείας των Αχαιμενιδών, βασιλιάς της Περσίας από το 335-330 π.Χ., ήταν αρχηγός μιας τεράστιας αυτοκρατορίας που εκτεινόταν από τις ακτές του Αιγαίου μέχρι τον Ινδό ποταμό και από την κεντρική Ασία μέχρι τον Περσικό κόλπο και την Ερυθρά θάλασσα. Ο Δαρείος αποφασίζει να έλθει σε προσωπική αναμέτρηση με τον Αλέξανδρο.

Οι δύο στρατοί είναι πολύ διαφορετικοί μεταξύ τους. Ο Δαρείος μετακινείται με μια τεράστια, δυσκίνητη πομπή που αριθμεί πάνω από 300.000 στρατιώτες, χιλιάδες άτομα της βασιλικής οικογένειας, ερωμένες, ευνούχους, υπηρέτες, 600 μουλάρια και 300 καμήλες. Λέγεται ότι τα πολυτελή υφάσματα και χρυσά αντικείμενα έλαμπαν από μακριά. Στο μακεδονικό στρατόπεδο, αντίθετα, αυτό που δεσπόζει είναι η λάμψη του χαλκού και του σιδήρου από τα όπλα. Ο στρατός εδώ είναι ευκίνητος και έτοιμος, ανά πάσα στιγμή, να αλλάξει πορεία.

Στην μάχη της Ισού, ο Αλέξανδρος ηγείται στρατού 30.000 ατόμων ενώ ο Δαρείος 300.000³. Ο μακεδόνας στρατηλάτης εκμεταλλεύεται πολύ έξυπνα τη μορφολογία του εδάφους. Οι δύο αντίπαλοι έρχονται σε αιματηρή σύγκρουση: ο Αλέξανδρος ιππεύοντας τον Βουκεφάλα και ο Δαρείος όντας πάνω στο άρμα του. Ο τελευταίος θα εγκαταλείψει τρομοκρατημένος το άρμα του και θα φύγει έφιππος, αφήνοντας πίσω οικογένεια, θησαυρούς και στρατιώτες. Τη γενική φυγή του περσικού στρατού ακολούθησε άγρια καταδίωξη από τους νικητές η οποία όμως δεν συνεχίστηκε για πολύ καθώς το σκοτάδι που έπεφτε γοργά ανάγκασε τον Αλέξανδρο να επιστρέψει στο στρατόπεδο.

Η λεία από τη νίκη ήταν μεγάλη. Όλο το στρατόπεδο του Δαρείου, η μητέρα του, η σύζυγός του Στάτειρα, η αδελφή του, ο γιος και οι δυο κόρες του έπεσαν στα χέρια των νικητών. Ομοίως και το άρμα, τα όπλα του, 3.000 αργυρά τάλαντα και πολλά άλλα πολύτιμα πράγματα και σκεύη. Οι στενοί συγγενείς του Μεγάλου Βασιλέα πέρασαν αποκλειστικά στον Αλέξανδρο ο οποίος επέδειξε εξαιρετικά φιλόξενη και αξιοπρεπή στάση απέναντι στην οικογένεια του αντιπάλου του.

Επιστρέφοντας από την καταδίωξη, άκουσε θρήνους και κλάματα γυναικών από τη σκηνή του Δαρείου επειδή η σύζυγος και η μητέρα του τον θεωρούσαν νεκρό. Έστειλε λοιπόν τον Λεοννάτο, έναν από τους Εταίρους, να τις διαβεβαιώσει πως ο Δαρείος ζει και ότι επιθυμία του μακεδόνα στρατηλάτη ήταν να κρατήσουν αυτές όλη τη βασιλική ακολουθία τους και να συνεχίσουν να αποκαλούνται «βασιλίσσες». Τέτοια ήταν η σωφροσύνη που έδειξε, ώστε, όπως φαίνεται στην επιστολή που έστειλε ο ίδιος στον Παρμενίωνα, περικοπή της οποίας διέσωσε ο Πλούταρχος, δε θέλησε καν να δει τη γυναίκα του Δαρείου για να μην δελεαστεί από την ομορφιά της⁴.

12. Προσπάθειες για διαπραγμάτευση, 333 π.Χ.

Ο Δαρείος στέλνει πρεσβευτές στον Αλέξανδρο και του ζητάει να απελευθερώσει την οικογένειά του και γίνει σύμμαχός του σε όλες τις στρατιωτικές επιχειρήσεις του. Ο Αλέξανδρος απαντά με επιστολή και ζητάει από τον Δαρείο:

1. Να του απευθύνεται όπως θα απευθυνόταν στον βασιλιά της Ασίας
2. Για να απελευθερώσει ο Αλέξανδρος την οικογένειά του Δαρείου, πρέπει ο δεύτερος να παρουσιαστεί μπροστά του και να τον παρακαλέσει γι αυτό. Να του απευθύνει τον λόγο σαν (ο Αλέξανδρος) να είναι ο μοναδικός κάτοχος όλων των αγαθών του Δαρείου.
3. Αν ο Δαρείος δεν συμφωνεί με τον τίτλο του «Βασιλιά της Ασίας», να ξέρει ότι όπου και να πάει, ο Αλέξανδρος θα τον κυνηγήσει.

³ κατά τον Αρριανό. Σύμφωνα με τον Πλούταρχο, οι Πέρσες ήταν 600.000, ενώ κατά τον Διόδωρο και τον Ιουστίνο ήταν 500.000.

⁴ Αυτή η περιγραφή βέβαια έρχεται σε ευθεία αντίθεση με την σκηνή που περιγράφουν άλλοι αρχαίοι συγγραφείς και δη ο Αρριανός για τη συνάντηση του Αλέξανδρου και του Ηφαιστίωνα με τη γυναίκα του Δαρείου.

Ο Δαρείος απαντάει με τη σειρά του στην επιστολή του Αλέξανδρου, λέγοντας: «ακόμα κι αν όλη η ανθρωπότητα έμπαινε κάτω από μια εξουσία, αυτή δεν θα μπορούσε παρά να είναι αυτή των Περσών»...[....] σου έστειλα ένα σεντούκι χρυσό για να μπορείς να ταΐσεις τους στρατιώτες σου. Αν όμως δεν υπακούσεις στις προσταγές μου, θα στείλω στρατιώτες για να σε συλλάβουν και να ξέρεις ότι θα σου φερθώ όχι όπως πρέπει στον γιο του Φιλίππου... αλλά θα σε σταυρώσω σαν τον χειρότερο επαναστάτη»...

Τρεις μέρες μετά, ο Αλέξανδρος απαντά στην επιστολή του Δαρείου, λέγοντάς του: «Μου έστειλες ένα λουρί, ένα σεντούκι χρυσό και μια μπάλα για να με γελοιοποιήσεις. Τα δέχτηκα και σε ευχαριστώ γιατί με το λουρί θα κρεμάσω όλους τους βάρβαρους. Η μπάλα συμβολίζει τον κόσμο-θα γίνω κύριος της γης. Και το σεντούκι είναι οίωνός για τους θησαυρούς που θα αποκτήσω με τις κατακτήσεις μου». Αν δεν συμφωνείς με τη βασιλεία μου, φύγε, κάνε μάχες αλλά να ξέρεις, όπου και να πας, θα σε βρω..»

13. Η πολιορκία της Τύρου και η κατάκτηση της Αιγύπτου

Η πολιορκία της Τύρου κράτησε επτά μήνες και ήταν πολύ σημαντική εξαιτίας της σημασίας της γεωγραφικής θέσης της: με αυτή, ο 24χρονος Αλέξανδρος κατάκτησε το πρώτο λιμάνι της φοινικικής ακτής. Στην πολιορκία πέθαναν 8.000 Τύριοι και 400 Μακεδόνες.

Ο Αλέξανδρος συνέχισε την πορεία του προς την Αίγυπτο η οποία ήταν υπό την κυριαρχία των Περσών την εποχή εκείνη. Έγινε δεκτός ως ελευθερωτής. Σεβάστηκε τους αιγυπτιακούς θεούς και επισκέφτηκε το μαντείο του Άμονα στην Όαση Σίβα. Οι ιερείς του έκαναν καλή υποδοχή και τον ονόμασαν *γιο του Άμονα*, τίτλο που ο ίδιος υιοθέτησε αμέσως. Αυτό βοήθησε ώστε να γίνει όχι μόνο αποδεκτός αλλά και να λατρευτεί από τον τοπικό πληθυσμό. Έκτοτε ο Αλέξανδρος συχνά απεικονίζεται με κέρατα κριού ώστε να δηλώνεται η θεϊκή καταγωγή του. Την άνοιξη του 331 π.Χ. ιδρύει την Αλεξάνδρεια, την πρώτη από τις τριάντα περίπου πόλεις που έφεραν το όνομά του.

14. Η μάχη στα Γαυγάμηλα, Οκτώβριος του 331 π.Χ.

Πρόκειται για την αποφασιστική μάχη που θα δώσει στον Αλέξανδρο τα κλειδιά του βασιλείου του Δαρείου. Πεθαίνουν 40.000 Πέρσες και λιγότεροι από 300 Μακεδόνες. Εδώ η νίκη του Αλέξανδρου οφείλεται ξεκάθαρα στην στρατηγική ικανότητα και κρίση του. Αμέτρητα ήταν τα λάφυρα που περιήλθαν στην κατοχή των νικητών. Ανάμεσά τους τα όπλα και το άρμα του Δαρείου, οι 15 ινδικοί ελέφαντες που δε χρησιμοποιήθηκαν στη μάχη, χιλιάδες υποζύγια, χρήματα, τρόφιμα και εφόδια των Περσών. Με αυτόν τον τρόπο έληξε η μεγαλύτερη μάχη της εκστρατείας του Αλέξανδρου, μια μάχη που πλήγωσε βαθιά και ανεπανόρθωτα το γόητρο του περσικού κράτους και του ίδιου του Μεγάλου Βασιλέα. Ο Δαρείος καταφεύγει στα ορεινά και ο Αλέξανδρος, αντί να τον κυνηγήσει, κατευθύνεται προς τη Βαβυλώνα.

15. Η είσοδος στην Βαβυλώνα και στα Σούσα

Σε ηλικία 25 χρονών ο Αλέξανδρος γίνεται Βασιλέας των Βασιλέων και αναχωρεί για τις τρεις ομορφότερες και πλουσιότερες περσικές πόλεις: την Βαβυλώνα, τα Σούσα και την Περσέπολη.

Μπροστά του ο Δαρείος εξασθενημένος και εγκαταλελειμμένος από τους στρατιώτες του, τρέπεται σε απελπισμένη φυγή. Στη Βαβυλώνα, ο Αλέξανδρος ξεχνά την στρατιωτική πειθαρχία και εγκράτεια. Αυτός ο τρομερός στρατός που νίκησε την μισή Ασία περνά εδώ 34 μέρες ζώντας μέσα στην κραιπάλη.

16. Περσέπολις, Μάιος 330 π.Χ.

Φτάνοντας στην Περσέπολη, 800 ακρωτηριασμένοι Έλληνες, ήρθαν ως ικέτες στον Αλέξανδρο και τον παρακάλεσαν να τους βοηθήσει.. Οι περισσότεροι ήταν ηλικιωμένοι άνθρωποι που οι παλιοί Πέρσες βασιλιάδες είχαν μεταφέρει εδώ με τη βία και τους είχαν ακρωτηριάσει αφήνοντας ακέραιο μόνο το μέλος του σώματος που χρειαζόνταν για την άσκηση του επαγγέλματός τους. Αρχικά, κάποιοι του ζήτησαν να τους πάει πίσω στην πατρίδα αλλά επειδή δεν συμφώνησαν ομόφωνα, ο Αλέξανδρος τους λυπήθηκε και έδωσε στον καθένα 3.000 δραχμές, ρούχα, ένα ζευγάρι βόδια για άροτρο, 50 μικρά ζώα και 50 μέδιμνους σιτάρι.

Όσο για την πρωτεύουσα της περσικής αυτοκρατορίας, την πιο πλούσια πόλη του κόσμου, έπεσε κι αυτή στα χέρια των Μακεδόνων. Η πόλη λεηλατήθηκε, ισοπεδώθηκε και κάηκε, οι άνδρες της σκοτώθηκαν, οι γυναίκες της βιάστηκαν και ο Αλέξανδρος έγινε κύριος του αμύθητου πλούτου της

17. Η δολοφονία του Δαρείου, Ιούλιος 330 π.Χ.

Ο Βήσσος, σατράπης της Βακτριανής και της Σογδιανής συνωμότησε με άλλους και αφού καθαίρεσαν τον Δαρείο, τον σκότωσαν. Ο Αλέξανδρος προσπάθησε να εμποδίσει την δολοφονία αλλά δεν πρόλαβε. Ο Δαρείος ήταν τότε 50 ετών.

18. Η συνωμοσία του Φιλώτα, φθινόπωρο του 330 π.Χ.

Ο Φιλώτας ήταν γιος του Παρμενίωνα, γενναίος άνδρας αλλά αλαζόνας. Κατηγορήθηκε για συνωμοσία κατά του Αλεξάνδρου και παρουσιάστηκε μαζί με τους συγκατηγορουμένους του για απολογία ενώπιον της εκκλησίας των Μακεδόνων. Αρχικά ο Φιλώτας αρνήθηκε τη συμμετοχή του στη συνωμοσία και παραδέχθηκε μόνο ότι αποσιώπησε τις πληροφορίες που είχε. Επειδή όμως αυτό ούτως ή άλλως τον καθιστούσε συνεργό στη συνωμοσία και επειδή ομολόγησε μετά από βασανιστήρια, κρίθηκε ένοχος όπως και οι υπόλοιποι συνωμότες. Καταδικάστηκαν σε θάνατο και εκτελέστηκαν με ακοντισμό, όπως προέβλεπε η μακεδονική νομοθεσία. Πικρό τέλος είχε λίγο αργότερα και ο πατέρας του Φιλώτα, ο Παρμενίων, ο οποίος δολοφονήθηκε μετά από προτροπή του Αλέξανδρου.

Όμως το τελευταίο πράγμα που χρειαζόταν ο Αλέξανδρος εκείνη την εποχή ήταν οι συνωμοσίες. Για να περιορίσει την ισχύ των αξιωματικών του λοιπόν, δημιούργησε δύο λόχους σε κάθε ίλη. Χώρισε επίσης το υπικό των Εταίρων σε δύο τμήματα και όρισε διοικητές δύο στενούς φίλους του, τον Ηφαιστίωνα και τον Κλείτο. Ωστόσο, παρά την παραδειγματική εκτέλεση των συνωμοτών και τις παραπάνω ενέργειές του, η συμπεριφορά του δημιούργησε προϋποθέσεις για νέες συνωμοσίες και περισσότερες αντιδράσεις.

19. Η σύλληψη του Βήσσου, θέρους του 329 π.Χ.

Ο Βήσσος προσπάθησε να οργανώσει εθνική αντίσταση ενάντια στον Αλέξανδρο και ανακήρυξε τον εαυτό του βασιλιά. Ο Αλέξανδρος τον συνέλαβε και τον έστειλε στα Εκβάτανα. Εκεί καταδικάστηκε σε θάνατο, αφού πρώτα, σύμφωνα με την περσική συνήθεια, του έκοψαν τη μύτη και τα αυτιά του.

20. Ο θάνατος του Κλείτου του Μέλανα, φθινόπωρο του 328 π.Χ.

Ο Κλείτος ήταν παλιός στρατιώτης του Φιλίππου. Στον Γρανικό ποταμό είχε σώσει, με την ασπίδα του, τον Αλέξανδρο που πολεμούσε χωρίς περικεφαλαία. Η αδελφή του, η Λανίκη, ήταν τροφός του Αλέξανδρου.

Όλα άρχισαν σε κάποιο συμπόσιο, όταν ο Αλέξανδρος μέθυσε, έχασε το μέτρο και εξαιτίας της αλαζονείας και της ζήλειας προς τον πατέρα του, διεκδίκησε τη νίκη στη μάχη της Χαιρώνειας. Οι δηλώσεις του Αλεξάνδρου προκάλεσαν την σιωπή των πρεσβυτέρων και την οργή του Κλείτου. Ο Κλείτος δεν κρατήθηκε τελικά, πήρε το μέρος του Φιλίππου, οπότε ο Αλέξανδρος του επιτέθηκε και τον σκότωσε. Οι πηγές διαφέρουν για το πώς τον σκότωσε αλλά συμφωνούν για τον ανείπωτο πόνο του Αλέξανδρου, τις τύψεις και την μεταμέλειά του μόλις συνειδητοποίησε τι είχε κάνει.

21. Ο γάμος με τη Ρωξάνη, 327 π.Χ.

Η Ρωξάνη, κόρη του σατράπη της Σογδιανής Οξυάρτη, παντρεύτηκε τον Αλέξανδρο όταν εκείνη ήταν 16 ετών. Δεν ξέρουμε με βεβαιότητα αν ο γάμος τους έγινε από έρωτα ή για πολιικούς λόγους. Όταν πέθανε ο Αλέξανδρος, η Ρωξάνη ήταν έγκυος στον γιο του, τον Αλέξανδρο Δ΄. Η Ολυμπιάδα τους προστάτεψε αλλά τελικά θα θανατωθούν από τον Κάσσανδρο, στην Αμφίπολη, το 310 π.Χ., έξι χρόνια μετά το θάνατό της.

22. Η συνωμοσία των Παίδων, άνοιξη του 327 π.Χ.

Οι Παίδες, γιοι Μακεδόνων αριστοκρατών, εκπαιδεύονταν από τα 14 έως τα 18 και στη συνέχεια έμπαιναν στη βασιλική φρουρά. Αποτελούσαν το φυτώριο των στρατιωτικών και των υψηλά ιστάμενων δημοσίων υπαλλήλων στη Μακεδονία.

Το 327 π.Χ., εξαιτίας ενός επεισοδίου στο κυνήγι, μαστιγώνεται ένας από τους Παίδες, ο Ερμόλαος. Ο Σώστρατος που τον αγαπούσε πολύ, για να εκδικηθεί τον πληγωμένο εγωισμό του, οργάνωσε συνωμοσία για να δολοφονηθεί ο Αλέξανδρος. Το εγχείρημα ήταν δύσκολο, κράτησε 32 μέρες και έληξε όταν ο Αλέξανδρος έμαθε τα πάντα. Ο Ερμόλαος μίλησε για λογαριασμό των συνωμοτών και κατηγορήσε τον Αλέξανδρο για τους φόνους του Φιλώτα, του Παρμενίωνα, του Κλείτου του Μέλανα, τη μηδική ενδυμασία που χρησιμοποιούσε καθώς και την (βαρβαρική) προσκύνηση που ήθελε να επιβάλει. Για την συνωμοσία κατηγορήσε τον Καλλισθένη, διαπιστευμένο ιστορικό της εκστρατείας εκείνη την περίοδο και κατεξοχήν εχθρό

της συνήθειας της ασιατικής προσκύνησης. Ο Καλλισθένης θανατώθηκε οπότε χάθηκε και το βασιλικό ημερολόγιο, στο οποίο βασιζόνταν οι αρχαίοι ιστορικοί.

23. Η μυστηριώδης Ινδική, 327-326 π.Χ.

Ο Αλέξανδρος γοητεύεται από τους ανθρώπους, την πανίδα και την χλωρίδα αυτής της παράξενης χώρας. Συναντά τους γυμνοσοφιστές, σοφούς Βραχμάνους που ζουν μια εξαιρετικά ασκητική ζωή. Το ενδιαφέρον του κεντρίζεται από τον παράξενο τρόπο ζωής τους, τη σοφία και τη φιλοσοφία τους. Τους θέτει ερωτήματα σχετικά με τη ζωή και τον θάνατο, για το πώς μπορεί ο άνθρωπος να γίνει θεός και παίρνει μαζί του, ως σύμβουλο στον θρόνο του, έναν από αυτούς, τον Κάλανο. Η μαλθακή και τρυφηλή ζωή του παλατιού όμως φέρνει προβλήματα υγείας στον γυμνοσοφιστή, ο οποίος θα δώσει τέλος στη ζωή του.

24. Η μάχη με τον Πώρο, Μάιος του 326 π.Χ

Η ιδέα του Αλέξανδρου να διασχίσουν τα στρατεύματά του⁵ τον πλημμυρισμένο Υδάσπη, κατά την περίοδο των μουσώνων και, παρά την επιφυλακή του στρατού του Πώρου, να κατορθώσουν να τον αιφνιδιάσουν πλευρικά, είναι ένα αριστούργημα στρατηγικής. Ο σωματώδης Πώρος με την επιβλητική κορμοστασιά ρίχνεται στην μάχη με 200 πολεμικούς ελέφαντες. Η επέλαση του ελληνικού ιππικού από απροσδόκητο σημείο πανικοβάλλει τους ελέφαντες οι οποίοι ποδοπατούν τα στρατεύματα του Πώρου. Το ήθος όμως και η ανδρεία του τελευταίου εντυπωσιάζουν τον Αλέξανδρο. Οι δυο βασιλιάδες γίνονται φίλοι. Ο θάνατος του Βουκεφάλα από φυσικά αίτια θλίβει τον στρατηλάτη ο οποίος ιδρύει την ομώνυμη πόλη για να τιμήσει την μνήμη του πιστού του φίλου και συμπολεμιστή.

25. Η εξέγερση του στρατού, φθινόπωρο του 326 π.Χ

Ο Αλέξανδρος προσπαθεί με όλα τα μέσα, υλικά και ψυχολογικά, να ενθαρρύνει τους στρατιώτες του για να συνεχίσουν μαζί του, την κατάκτηση του κόσμου. Ο στρατός όμως είναι εξαντλημένος, και αρνείται να διασχίσει τον ποταμό Ύφαση. Ο Αλέξανδρος προχωρά στην ανέγερση δώδεκα βωμών, κάνει θυσίες, ιππικούς και αθλητικούς αθλητικούς αγώνες. Ορίζει τον Πώρο κύριο της περιοχής και ο ίδιος στρέφεται προς τα πίσω, προς τον ποταμό Υδραώτη.

26. Στη χώρα των Μαλλών, χειμώνας του 326 π.Χ

Οι Μαλλοί ήταν ο πιο πολεμικός λαός της Ινδίας. Ο μάντης Δημοφώντας μάταια συμβουλεύει τον Αλέξανδρο να αποφύγει την πολιορκία της πρωτεύουσας. Στην πολιορκία, ο Αλέξανδρος πληγώνεται θανάσιμα από ένα βέλος που περνά την πανοπλία του και τρυπά το δεξί πλευρό του. Για επτά μερόνυχτα είναι μεταξύ φθοράς και αφθαρσίας.

⁵ Ο μακεδονικός στρατός, Έλληνες μισθοφόροι και τμήματα του περσικού στρατού και του ινδικού στρατού

27. Η κάθοδος του Ινδού και η έρημος της Γεδρωσίας, 325 π.Χ

Ο Αλέξανδρος αποφασίζει να επιστρέψει στην Βαβυλώνα από τα παράλια. Η κάθοδος του στόλου προς την θάλασσα, μέσω του ποταμού Υδάσπη, κράτησε επτά μήνες. Από εκεί ο μεν στόλος, με αρχηγό τον Νέαρχο, κατευθύνθηκε προς τον Περσικό κόλπο. Ο δε Αλέξανδρος, με 120.000 πεζούς και 15.000 ιππείς, διέσχισε την έρημο της Γεδρωσίας, μετά από δίμηνη ταλαιπωρία και αφού έχασε τα 3/4 των δυνάμεων του απ' τις κακουχίες. Για να γιορτάσει τη νίκη του κατά των Ινδών, ο Αλέξανδρος, ως νέος Διόνυσος, οργανώνει μια βακχική γιορτή που κρατά επτά μερόνυχτα, αντάξια του θεού της ηδονής και των αισθήσεων.

28. Οι γάμοι στα Σούσα, Φεβρουάριος του 324 π.Χ.

Μετά από πολλές περιπέτειες ο Αλέξανδρος φτάνει στα Σούσα. Είναι βέβαιος πια ότι η διοίκηση της μεγάλης αυτοκρατορίας του είναι εφικτή μόνο αν υπάρξει ένωση του ελληνικού και του περσικού στοιχείου. Στα 32 του, ένα χρόνο πριν από τον θάνατό του, ενώνει τους λαούς μέσα από 10 000 γάμους. Ο Αλέξανδρος και ο Ηφαιστίωνας παντρεύονται τις κόρες του Δαρείου, τη Στάτειρα⁶ και τη Δρύπετη αντίστοιχα. Οι πιστοί φίλοι και στρατιώτες του τον μιμούνται και ενώνονται με τα δεσμά του γάμου με γυναίκες της Περσίας. Ραγωδοί, μουσικοί κι άλλοι άνθρωποι έρχονται από μακριά να γιορτάσουν την χαρά του μεγάλου βασιλιά. Οι γάμοι γίνονται σύμφωνα με τα περσικά έθιμα και το γλέντι κρατά πέντε μερόνυχτα.

29. Η εξέγερση στην Ώπη, Ιούλιος 324 π.Χ.

Ο Αλέξανδρος συγκεντρώνει τους Μακεδόνες και δηλώνει ότι απαλλάσσει από τα στρατιωτικά τους καθήκοντα όσους δεν μπορούν πια να συμμετάσχουν σε μάχες εξαιτίας της προχωρημένης ηλικίας ή κάποιας αναπηρίας. Η δήλωση προκαλεί δυσφορία. Στρατιώτες και στρατηγοί εκδηλώνουν τον θυμό τους επειδή οι ίδιοι είχαν υιοθετήσει την περσική ενδυμασία ενώ αντίστοιχα οι Επίγονοι των μη Μακεδόνων χρησιμοποιούσαν τον μακεδονικό εξοπλισμό. Ο Αλέξανδρος τους υπενθυμίζει την άχαρη ζωή τους στην Μακεδονία πριν στρατευτούν από τον Φίλιππο, τη δόξα που τους επιφύλαξε η εκστρατεία στην Ανατολή. Παράλληλα υπογραμμίζει τη λιτότητα της δικής του ζωής.

Η υποχρεωτική ανάμιξη των ξένων σε επίλεκτα σώματα που μέχρι τότε ήταν αποκλειστικά για τους Μακεδόνες και το γεγονός ότι οι Πέρσες είχαν δικαίωμα να δίνουν στα παιδιά τους ονόματα από την οικογένεια του Αλεξάνδρου και να τον αγκαλιάζουν ενώ οι ίδιοι οι Εταίροι όχι, πυροδότησε τον θυμό των τελευταίων οι οποίοι ζήτησαν εξηγήσεις από τον στρατηλάτη. Ο Αλέξανδρος αφού τους διαβεβαίωσε ότι τους θεωρεί συγγενείς του, παρέθεσε συμπόσιο και θυσίες, προσευχόμενος για τις καλές σχέσεις μεταξύ Μακεδόνων και Περσών.

⁶ Η Στάτειρα θα δολοφονηθεί, ύστερα από οδηγίες της Ρωξάνης, μετά το θάνατο του Αλέξανδρου

30. Ο θάνατος του Ηφαιστίωνα, Οκτώβριος του 324 π.Χ

Στα Εκβάτανα, ο Ηφαιστίωνας εμφανίζει υψηλό πυρετό και πεθαίνει. Λέγεται ότι ο Αλέξανδρος, συντετριμμένος από τον πόνο του, διέταξε να σταυρώσουν τον θεράποντα ιατρό ενώ ο ίδιος έμεινε νηστικός και άπλυτος για τρεις μέρες κι έκοψε τα μαλλιά του όπως είχε κάνει ο Αχιλλέας. Ο νεκρός ηρωποιήθηκε και η σορός του μεταφέρθηκε στη Βαβυλώνα όπου στήθηκε μεγαλοπρεπή πυρά. Δεν γνωρίζουμε με βεβαιότητα αν κάηκε στην πυρά ή θάφτηκε σε μεγαλοπρεπές μνημείο εκεί ή αλλού.

31. Το τέλος, 333 π.Χ.

Στα 33 του, ο Αλέξανδρος έχει εύθραυστη υγεία αλλά είναι αρκετά δυναμικός ώστε να καταστρώνει μεγάλα σχέδια που θα τον οδηγούσαν στην κατάκτηση της Αφρικής. Επιβάλλει στους λαούς που έχει κατακτήσει να τον δοξάζουν ως «ζωντανό θεό», το μυαλό του όμως αρχίζει να κυριαρχείται από έμμονες ιδέες. Υποπτεύεται τους πάντες, αποκτά φοβίες και βλέπει παντού κακούς οиωνούς.

Στις 29 Μαΐου, παραθέτει συμπόσιο στο Νέαρχο. Την επόμενη εκδηλώνει πυρετό που γίνεται ολοένα και πιο υψηλός, μέχρι το βράδυ της 10^{ης} Ιουνίου που πεθαίνει.

Από τι πέθανε όμως ο Αλέξανδρος; Από κάποιον ιό που μόλυνε το ταλαιπωρημένο από κακουχίες και τραύματα σώμα του; Από ελονοσία που εκδήλωσε μετά την περιπλάνησή του στα έλη γύρω από τη Βαβυλώνα; Η πιθανότητα πάντως να δηλητηριάστηκε από εχθρούς πρέπει να αποκλειστεί αφού η σορός του που έμεινε άταφη για έξι μέρες και κάτω από υψηλές θερμοκρασίες, δεν παρουσίασε καμία αλλοίωση.

Το σώμα του Αλέξανδρου μένει έξι μέρες μέσα σε σαρκοφάγο και μετά ταριχεύεται. Στη συνέχεια, μεταφέρεται από τον Πτολεμαίο στην Αίγυπτο, αρχικά στη Μέμφιδα και μετά στην Αλεξάνδρεια.

Στο άκουσμα του θανάτου του, Πέρσες και Μακεδόνες βυθίζονται σε απελπισία. Οι Πέρσες, σύμφωνα με το έθιμο, ξυρίζουν το κεφάλι τους, φορούν ρούχα πένθους και κλαίνε με τις γυναίκες τους. Η Σισύγαμβρις, η μητέρα του Δαρείου, τραβάει τα μαλλιά της, πέφτει στο χώμα θρηνώντας και αρνείται να φάει. Πέντε μέρες αργότερα θα πεθάνει από πόνο και ασιτία.

Τον θάνατο του Αλεξάνδρου θα ακολουθήσουν μακροχρόνιες πόλεμοι μεταξύ των διαδόχων του.

Βιβλιογραφία

La véritable histoire d'Alexandre le Grand, dir. Malye Jean, Paris, 2009

Αρχαίοι συγγραφείς

- 1. Πλούταρχος (45-125 μ.Χ.), *Βίοι Παράλληλοι: Αλέξανδρος*
- 2. Αρριανός (95-175 μ.Χ.), *Αλεξάνδρου Ανάβασις*
- 3. Διόδωρος ο Σικελιώτης (1^{ος} αι.π.Χ.), *Ιστορική Βιβλιοθήκη*, βιβλίο XVII.
- 4. Ιουλιανός Ιουστίνος, *Historiarum Philippicarum*, βιβλίο XLIV.
- 5. Κουίντος Κούρτιος Ρούφος (1^{ος} αι.μ.Χ.) *Historiae Alexandri Magni*.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ρωμαϊκό ψηφιδωτό με την μάχη στην Ισσό, εθνικό αρχαιολ.μουσείο Νάπολης, 1^{ος} αι. π.Χ.

Το ψηφιδωτό εντοπίστηκε το 1831, στην πιο μεγάλη έπαυλη της Πομπηίας. Έχει διαστάσεις 4,6 μ. Χ 3 μ. και αποτελείται από περίπου 4 εκατομμύρια ψηφίδες. Στην επιφάνειά του απεικονίζεται μία ιδιαίτερα δραματική σκηνή, η επίθεση του Αλεξάνδρου εναντίον των Περσών και του Δαρείου του Γ'. Ο Αλέξανδρος εμφανίζεται επικεφαλής της πτέρυγας των Μακεδόνων και έφιππος, πάνω στο πιστό του άλογο, τον Βουκεφάλα.

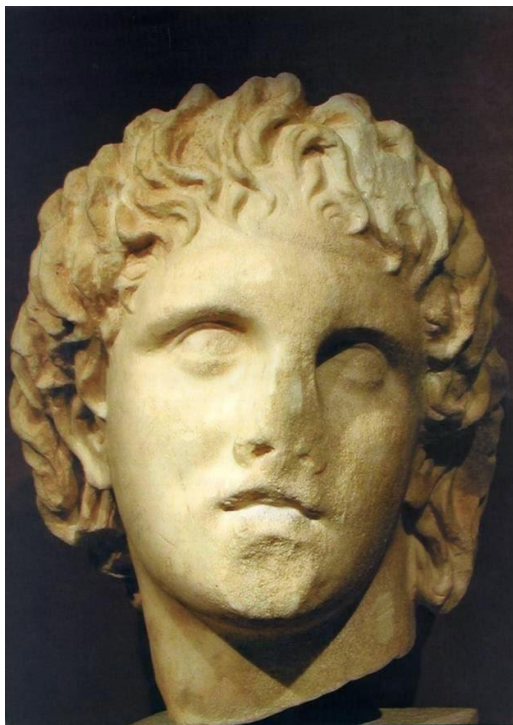

Χάρτης εκστρατειών του Αλεξάνδρου

ΠΟΡΤΡΕΤΑ ΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

**Ο Αλέξανδρος σε εφηβική ηλικία. Έργο του Λεωχάρη, 340-330 π.Χ.
Μάρμαρο. Μουσείο της Ακρόπολης**

**Ο Αλέξανδρος σε ηλικία περίπου 20 ετών. Έργο του Λυσίππου.
Μάρμαρο 30 x 27, αρχαιολογικό μουσείο Πέλλας**

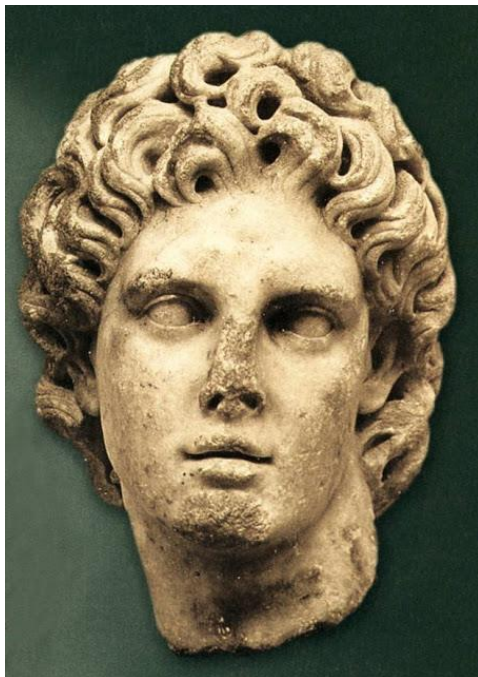
Ο Αλέξανδρος σε ηλικία περίπου 30 ετών. Έργο του Λυσίππου (;). Μάρμαρο. Βρέθηκε στην Πέργαμο μαζί με την γνωστή ζωφόρο. Αρχαιολογικό μουσείο Κωνσταντινούπολης.

Ερμαϊκή στήλη «Αζάρα». Πεντελικό μάρμαρο. Μουσείο του Λούβρου.

Νεανικό πορτρέτο του Αλέξανδρου. Μάρμαρο, Βρετανικό Μουσείο, 2-1^{ου} αι. π.Χ.

Ο Αλέξανδρος έφηβος, αρχαιολογικό μουσείο Σεβίλλης, 2ος αι.π.Χ.

Αρχαία νομίσματα με το πορτρέτο του Αλεξάνδρου

Ψηφιδωτό δάπεδο με τον Αλέξανδρο και τον Κρατερό σε κυνήγι λιονταριού,
Πέλλα, 3^{ος} αι.π.Χ.